

РОЗМОВА ПРО КООПЕРАТИВИ.

III.

Нас обходять більше кооперативи консументів тому, що по перше — більшість читачів "У.Р.В." покищо нічого до збування не має, а по друге — кооперативи продуцентів є досить добре зарепрезентовані — як було сказано в II часті — у різних фермерських пухлах.

Ми знаємо тепер, що для того, щоб кооператива була дійсною кооперативою, вона мусять мати засади *coop plus pro position*. Крім цієї є ще другі також важні принципи. Вичислимо деякі важливі з них, які правдиво кооператива мусять мати:

- 1) багато вкладок-уділів,
- 2) багато членів-уділовців,
- 3) звичайно дрібні уділи (не більш як сто доларів),
- 4) ограничене число уділів на особу (звичайно 4 як уділи понад 25 доларів, а 10 як уділи менші),
- 5) один голос від особи (без згляду, кілько уділів вона має),
- 6) просту, але докладну систему книговодства,
- 7) часту контролю,
- 8) часте балансування рахунків,
- 9) часті сходини заряду,
- 10) на скільки лише можливо продаж за готівку (кредит лише довіреним членам і лише в крайніх випадках).

Можливо є ще більше таких "матеріальних" принципів, та вони є вже менше важні і коли кооператива буде при держуватися оцих "десять кооперативних заповідей", то вона буде з матеріальної точки добре забезпечена.

Та матеріальні точки мусять мати до помічі ще й моральні, а іменно, кооператори мусять мати ще таких "10 моральних заповідей":

- 1) свідомість справи (знання кооперативних засад),
- 2) лояльність (вірність своїй кооперативній спілці),
- 3) ентузіазм для кооперативного руху,
- 4) незалежне бажання зробити успіх,
- 5) конструктивну критику,
- 6) тримання язика за зубами перед ворогами,
- 7) систематична праця над поширенням кооперативу через приєднання нових членів,
- 8) інтересування кооперативом так, як-би це було власне добро,
- 9) довіря до управи,
- 10) безсторонне розбирання промахів.

На увагу треба взяти ще й такі загальні правила:

1. Не обійцяйте нікому дивіденди, бо правдива кооператива не є обчислена на дивіденди.
2. Не починайте кооперативного діла, як не маєте потрібної суми готівки.

3. Не починайте кооперативного діла, як що нема між вами чоловіка, який зміг-би провадити звичайні торговельні книжки.

4. Не починайте кооперативу, як вас є мало.

5. Не починайте кооперативного діла на велику скалю хоч вас є й більше, бо ліпше зачаті з малою, а потім поширити, ніж зачаті на більшу скалю і упасти.

6. Не починайте кооперативного діла, коли нема чоловіка, який розуміється бодай з грубого на вартости різних товарів.

7. Не починайте від таких річей, на які є малий попит, або скоро псується, або виходять з моди чи вжитку.

8. Не починайте в дорогих приміщеннях.

9. Не починайте з двома родами кооперативного підприємства на раз.

10. Значайте від того одного, про що думаєте, що воно найкраще вдасться.

Ваше головне мотто: рівні ціни і рівне трактування всіх уділовців.

Ваш ключ: чесна і скоро обслуга для всіх покупців — уділовцев чи не уділовцев.

Для менеджера ставиться ще такі вимоги, поза фахове знання: точність, ретельність (по перта бондом) і чистість.

Для заряду можна дати такі суггестії:

Шукайте дово, але знайдіть доброго менеджера. Заки його заставите робити в кооперативі, розвідайте добре про його характер. Не вірте на "добре слово" — в бізнесі віри нема. Не вірте, доки не переконаєтесь, але забондайте його в бондовій компанії.

Раз ви вибрали чоловіка, дайте йому перше всего відповідну заплату, бо "добрий робітник гідний доброї зарплати". Одиниця не повинна робити на громаду. Розуміється, що й громада не повинна робити на одиницю, тому треба взяти в нього бонд і мати над ним добру контролю.

Ніколи не "думайте голосно" — значить не говоріть багато, не підозірюйте, але контролюйте. Перед ворогами хваліть свою спілку радше, чим ганіть, бо ворог аби лише почув один натяк, одно слівце, один ваш сумнів, що в спілці є щось не в порядку, він це рознесе і посіє зневіру між членами спілки.

Промахи трапляються всюди, бо люде є помилані, але треба розбирати обережно, чи людина зробила промах нехотючи, чи з розмислу. Коли нехотючи, то сказати тому, хто помилився в 4 очі — в найгіршім разі перед зарядом — що би уважав на будуче. Доперва тоді виступити гостро, коли є доказ, що промах зроблений свідомо, але і то нема що ба-

гато кричати, тільки відправити такого і кінцесь.

Заряд — всі його члени — повинні стояти солідарно за менеджером. Коли зробить помилку, то її поправити, але його пошарити морально і матеріально далше, бо від цього залежить успіх його праці й спілки. Всі до купи вчимося. Ніхто всього нараз не знає.

Як що нема фахового книговодчика, то кооператива краще зробити, як видасть вперед гроші, аби когось здатного писати десь до науки — на практику — ніж зачинати з нуком. Розуміється, послати свого товариша, чи товаришів, зробивши з ним, або з нього писемну умову, що потім буде через певний час вести кооперативу. Хто укінчив 8. грейд в публічній канадській школі, того можна слати до школи про кооперативу, — найкраще до доброї кооперативної спілки на практику — бо це найліпша школа.

Про деякі теоретичні річі — м.и.и. про ведення книжок читачі доводяться іншим разом, з дальших розділів, але це не вистарчить, бо теорія а практика, це дві окремі річі.

(Далі буде.)

РОБІТНИЧЕ ЖИТТЯ.

Саскатун, Саск.

Дня 19. квітня робітничий й робітничий в Саскатуні, що гуртується при Укр. Роб. Домі, були заняті цілий день освітньою працею. В той день були заняті й ті робітничі, що гуртується при місцевих парафіях. Вони з ранку співали "Христос воскрес" в церквах, а під вечір тягнули самогонку з радости.

Не так цей день святкували свідомі робітничі й робітничі. Рано відбулася лекція відіду У.С.К.П.К., на котрій був присутній т. Богачук, який обізвався Канаду. По полудні т. Богачук виконав лекцію про світове положення робітничих. А вечером відбувся концерт Робітничої Дітчої Школи. Хоч деякі організації в той день також устроювали підприємства, то саль Укр. Роб. Дому була заповнена. Мали школярі й школярки гарно бавили публіку. Зокрема гарно виявлявся в своїх виступах т. Кальмуцький і т.ка Вітязь. Тов. Кальмуцький грав на скрипці, а т.ка Вітязь співався.

Гарне враження роблять маленькі діти на публіку своїми виступами на сцену. Такими дітьми нам треба радити і старатися розвивати їх здібности. На цьому місці кличу: Родичі, поспішайте своїх дітей до школи при Укр. Роб. Домі, бо тільки ця робітнича школа виховує належно дітей робітників.

Дивне діло! В усі часи негідники старалися закрити свої огідні поступки відданістю інтересам релігії, моралі і патріотизму.

Гайне.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

3 РОБІТНИЧОГО РУХУ В КАНАДІ

МІЖ МАЙНЕРАМИ НА ЗАХОДІ КАНАДИ.

Майже кожного дня в цій місцевості відправляють майнерів з роботи тоді, як майни працюють день-два на тиждень, подаючи за причину брак заморозень на вугля. Але коли приглянутися бшче цьому, то тут криється щось інше.

Місцеві вуглеві барони тільки слідкують за роботою своїх собратів вв. Кроус Нест Пес. Вони чекають нагоди, аби і цим нещасним майнерам, які і так працюють тут за собачу платню, знизити її до мінімуму. Біда лише в тім, що кожний з них не наважиться виступити з своїми замірами вперед. Угода між майнерами а вуглевими баронами кінчиться при кінці червня і ламати її кожному з них з оцібно не впадає. В ній говориться, що коли робітничі в одній майні приймуть знизку платні, то автоматично та знизка входить в життя в цілім цім дистрикті. В який спосіб отже знизити платню майнерам? Збиралася були пані в Беверлей на нараді десь перед 20. квітнем і ухвалили знизити платню майнерам на 13 процент. Але хто з них пізніше вступив на майнерів? По і довших нарадах випусти менеджер від Пени і Шінук майнів розпочати цю роботу, бо вірили, що він має велику симпатію в своїх робітників і це йому вдасться легко зробити.

В суботу, 18. квітня він проголосив своїм робітникам, що платня їх буде знизжена на 13 процент, сподіюється, що всі приймуть без найменшого протесту. Та перечекався, бо в понеділок ані один майнер до роботи не пішов. Майнери зорганізувалися 100 процент. Ніхто з інших робітників до цих майнів ані наближався. Так потривав цей страйк через три дні і менеджер вікці мусів саркніти ексекутиву майнерів на переговори. Тут і сказав, що він ніколи не думає, аби майнери так солідарно трималися і заявив, що компанія приймає всіх майнерів назад до роботи на старих умовах.

Треба загадати, що ексекутива цього майнерського дистрикту одобрила поступок майнерів з Пени і Шінук майнів і заявила, що прочі майнери цього дистрикту готові помагати їм в їхній боротьбі до побідного кінця. Замість всім приймати 13 процент знизки, вони готові були дати з своєї платні 13 процент, на піддержання страйку і цим вратувати знизку в цілім дистрикті.

За таку завзяту боротьбу, яку звели майнери цього дистрикту в так короткім часі з своїми роботодавцями, нам хіба лише остається їм погратулювати.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Від них повинні інші товариші майнери брати примір.

Дня 20. квітня відбулася в Келгари конвенція майнерів 18. дистрикту Ю.М.В. оф. А. і Едмонтон енд Дистрикт Майнерс Федерейшн. Конвенція була скликана в цілім ближньому порозуміння між майнерами обох організацій. Було гарне число делегатів. Вислали за запрошення на конвенцію до Шермана, однак його не було в своїй офісі, бо і офіс був цілий день запертий. Перед конвенцією льокаль з Дромгелер розіслав був обіжнич до всіх майнерських льокалів, подаючи предмет нарад. В слід за цим обіжничом Шерман вислав свій обіжнич і перестеріг майнерів перед цєю конвенцією. Все ж його пересторога не увінчалася успіхом, бо майже з кожного льокалю, які це існують в 18. дистрикті, було по делегатові, а з деяких по 3 і 4 делегати. Майнери радшили в який би то спосіб спасти ренту льокалів перед упадком, як це сталося на Кроус Нест Пес. Прийшло до ближнього порозуміння цих двох організацій. В майбутньому прирекли собі взаємно помагати. Було говорено про злиття обох організацій в одну злітку абишого корисного для майнерів. Щоби бути в більшій порозуміння з майнерами, які приналі знизку на Кроус Нест Пес, делегати згодилися скликати другу конвенцію на 28. квітня ц. р. до Келгари. Тут вже остаточно вирішиться справа злиття цих двох організацій в одну; про вибір нової ексекутиви та про зроблення нової угоди між майнерами і компаніями в цілім Альберті і полудневій Бритні Колумбій. Чи це буде подобається Шерманові, чи ні — це все робитися і без него. До чего мусіть вже давно прийти, бо лише через Шермана і Ко. цілий Кроус Нест Пес привав знизку платні і зрівав зносини з Ю.М.В. оф. А.

І в цій роботі бажавмо товаришам майнерам якнайліпшою успіху, бо віримо, що коли всі майнери цих обох провінцій з'єднаються в одну організацію, то ніяка сила їх не приневодити більше до прийняття жорсткої платні і боєвської юнії.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

де уважати за найліпших. Це завдяки лівому крилі осталося, так, як було. До заряду увійшли всі члени, пропоновані лівим крилом, між якими і три комуністи на найважливіші становища.

Вперед, товариші! Вашу добру роботу до з'єднання робітництва і фермерства в одну велику політичну партію робітництва і фермерство в майбутньому а'умі оцінити.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

провадена була 90 голосами проти 40, вони скликали публічний мітинг в другій залі і там вибрали хрунівський комітет з боєвських підпизників і почали переговори а компанією. Була це собі просто комедія. Так цей комітет підписав а компанією нову угоду зі знизженою платнею і новою юнією. Така та юнія, що поза Корбіном а нічим ніяких зв'язків не має. Своєю собі самостійна, незалежна корбіська юнія. Сама демократія агодилася на її незалежність.

Колі пишуться ці рядки, майнери два тижні роблять вже за знизку платню, хоч про це ніхто з позамісцевих робітників не знає. З тої радости, що тепер буде стала робота (і нічого не можна буде заробити), деякі майнери тягнуть самогонку. Кажуть, що компанія дістане замовлення аж а Монреалю. Як кому та вітха вийде на користь, покаже недалеке майбутнє.

Після закінчення нової угоди відбувся ще один мітинг старої юнії. Збиралася майнери, але президент відмовився відкрити мітинг, бо хотів чартер укрвав. Мітинг відкрив його заступник (два рази). Також від Провокму т.т.: Мовей і Томяк. Продовжайте, товариші, роботу так далше, а вона вікці увінчається великим успіхом.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Робкор.

Н. САУЕР.

ЦІНА КРОВИ (ПОВІСТЬ.)

Переказ М. ІРЧАН.

(Продовження.)

— Так... Ну, ось маєте знайомих в полку... В них там військові таємні ради... Можете поспідити... Тут, там, — коротко... Дивіться на дорогу, щоб вибитися в гору... Ми не забуваємо про приятелів... Немає знайомих, — зробить їх це не так тяжко. Ми будемо бачити, що ви... Ну, і заробите собі. Спершу менше, пізніше більше. Дехто тисячі заробив... А за що? Два — три слова написав. Але золоті слова... Розумієте?

— Так точно...

Підполковник відійшов до другого стола, а Барвінов знову сів за перепишування паперів і думає:

— Як видно, той Шварц, такий веселий жартобливий старець, а любить балакати про дівчата, вмє розказувати про публічні домни, то смішніш, як анекдоти...

Скоро всі нові знайомі на службі, видалася Барвінову теж дівчинка. Давніше, доки вступив сюди, передумував, як досвідчений артист свою будучу ролю, рухи, розмови і кожний крок... Був певний, що найде тут сліпих, впертих фанатиків, і сперіду ніяк не міг зрозуміти, що тут

зовсім нема таких людей. Але чим більше оглядав їх строгим і холодним зором, тим ясніше розумів, що між тутешніми урядовцями нема ані одного, який во їм ідеї міг-би пожертвувати хоч один день свого життя, без заплати з грошей на тайні потреби... Були тут люде, що не мали вже куди кинутися і опинилися на останній границі людського упадку. Годі було пізнати, що сильніше в їх душах: страх чи лакомство... Боялися смерті, шукаючи її на вулиці, боялися, що цілий будинок видетить в повітря, боялися отруї і самі не вірили в свою кінцеву перемогу... Однак часто ходили на зустріч кулям на вулиці, до кавярень, на площі, ризикували кожної хвилини, як при грі в карти. Барвінов не відчував ненависті до цих слуг, що готові продати кожну підсудуху таємницю, готові на все, за що платиться; але ненавидів підполковника Шварца і інших офіцерів охранны. Підчував страшну огиду, як дитинку руки кого-небудь з них, виминав зустрічі з ними, а навіть свій плащ вивав подальше шпійонських плащів. Так-же й вони його співтовариші по канцелярії, зв'язані між собою порукою взаємної оборони, бовкували від Барвінова. Не бачили в ньому нічого свого, навіть охоти до зради. З їх очей, шепоту в куцах канцелярії, з недовірливих поглядів, Барвінов отгадав, що вони знають щось — чого він не знає, — якусь особуву таємницю. Нераз за його спиною шептали і хтось голосніше сказав:

— Ого! Це діло Горгоко!

— Ти вислідив Міхалку...

— Сорочатий має гроші. Виконав працю...

— Сорочатий, Міхалко, Горкий — були певними шпійонів, тих найдрібніших, імена яких

не скривали перед урядовцями. Але Барвінов не знав навіть цих дрібних шпійонів.

Так тягнувся час, два, три тижні... Зближення прийшло нежданно і випадково. Було це по виплаті платні. Барвінову дали за місяць 30 карбованців. Ті три червоної папірці, новісінькі, шестельцячі, тяжили в його руці. Трійця срібняків — ціна крові! Використати ці гроші самому, видати їх на життя, видавалося Барвінову ганебною продажністю. Не прийшов же він сюди, щоб заробляти гроші!... Кожний шматок хліба, куплений за них, дав-би його в горлі. Ціна крові... Мусів позбутися тих грошей, аби не думати про них...

Впадо йому на думку: купити за ці гроші зрадника, бо з ним ти борешся. Нехай ці гроші, їх гроші, будуть зброєю проти них самих... "Бо всі, що воюють мечем, від меча гинуть"... Тоді роздавав п'ятдесяткопійки і двогривенні слугам і підфіцрам, зичив урядовцям, не домагаючись звернення. Всі вони завважали, що Барвінов трійцякарбованцеву платню не шадить і шептали за його спиною:

— Хитра bestія! Працює в агентурі...

— Розуміється — додавали інші... Таку платню не розскадається... Полковник мось шептав з ним... Дурний Барвінов криється... А що працює в агентурі — це певне...

Перестали бовкувати від нього, а раз доклали навіть до знану поліційного конфіданта Фьодотова, який дешево продав їм їку і горівку по найнижчій ціні. Зійшлося їх всім в окремі кімнати Фьодотового шинку, де вояло старою близькою постелі, дешевим тютюном, і чорт знає чим, мабуть людським потом.

— Дівчата були тут! — нюхаючи сказав у-

рядовець Голяндян.

Фьодотов, що самий приносив горівку, присадкувати чоловічок з великою лисиною на голві і кружком сивого волоса довкола неї, хитро моргнув до Голяндяна і засміявся:

— Як-же?... Це не є ніякий гріх. Таке вже наше ремесло. Хто прийде і хоче кімнату — кожному дам... Прийде він з дівчиною, так це не моє діло. Інакше, як-би я ждав тільки подорожних гостей... Візьме собі кімнату з музичними інструментами... Маю вісімнадцять кімнат і дай боже, аби кілька правдивих гостей приїхало. В долині грає шафа, в шинку співає грамофон і є весело і гучно... Нема тут місця для подорожних... Візьме собі кімнату і вповні використає її за свого карбованця... А часину за ніч три рази по карбованцю дістану. Годину-дві перебуде тут — і є карбованець... Годину-дві — і знов карбованець...

— Не виправдуйся старий! Кому це говориш?

— Слухаю... Яюсь так, на язык приплелось... Ну — готово. Смачного...

Як випили горівку і з'їли м'ясо з гострою підливкою, рішили повторити горівку ще раз і замовили пиво.

— Заплатимо спідню! — сказав хтось. Барвінов використав хвилину.

Поставив на стіл перед Голяндяном, що ще ввечеря, два десятикарбованцеві банкноти і заявив, наслідуючи їх мову: